

ישיבת חורב

תורה עם דרך ארץ

משנה חינוכית מיישיבת חורב
קובץ מאמרי הגות

משנתה של תורה עם דרך ארץ ארוכה מארץ מידה ורחבה מיני ים.

היא מקיפה את היחס ללימודי הקודש, ללימודים הכלליים, לפיתוח האישיות ולבניין המידות, לחינוך לאמונה וליראת שמים, ולראיית התלמיד ואישיותו במרכז ההויה החינוכית.

בחוברת קטנה זו יש ניסיון לגעת בשורשיה של ההגות העומדת ביסוד המשנה של מוסדות חורב.

לא נותר לנו אלא לברך את ראש הישיבה הרב דור ואת צוות הישיבה העוסקים במלאכת הקודש בתפילתו של רבי אלעזר (בברכות דף טז עמוד ב'):

"יהי רצון מלפניך ה' אלוקינו, שתשכן בפורינו אהבה ואחוה שלום ורעות, ותרבה גבולינו בתלמידים... ותקננו בחבר טוב ויצר טוב בעולמך, ונשכים ונמצא יחול לבבנו ליראה את שמך, ותבוא לפניך קורת נפשינו לטובה".

הרב הלל ליבוביץ

יו"ר הועד הפועל וההנהלה של מוסדות חורב

תוכן העניינים

חזון ישיבת חורב

הרב יצחק דור - ראש הישיבה // 4

קווים ללימוד הגמרא בישיבת חורב - תפיסת עולם וכוון חינוכי

הרב יצחק דור - ראש הישיבה // 5

על היחיד ועל היחד - יחס אישי וחינוך לערכים

הרב צביקה דנטלסקי - ר"מ בישיבה ויועץ חטיבת הביניים
הרב רוני כהן - ר"מ בישיבת חורב ויועץ התיכון // 12

לימודי אמונה ובנין המידות

הרב אלי שינפלד - ר"מ בישיבה // 16

הלימודים הכללים בישיבת חורב

חזון, מציאות ומשנה חינוכית

הרב יצחק דור - ראש הישיבה
הרב יוסי אליאב - סגן ראש הישיבה ומנהל התיכון // 18

חזון ישיבת חורב - תורה עם דרך ארץ

הרב יצחק דור - ראש הישיבה

בכל המרחב האקדמאי והמקצועי. בהתאם לחזון זה רואה ישיבת חורב את הבוגרים כבעלי יכולת להוביל ולבוא לידי ביטוי משמעותי בעם ישראל ובחברה הישראלית.

בוגרי ישיבת חורב יתחנכו על מסירות לעם ישראל, בהתיישבות, בעירות הפיתוח, בצבא הגנה לישראל ובכל מקום בו נדרשת נשיאה בעול. ההתנדבות הינה חלק מסדר היום של הישיבה, ודלתות ישיבת חורב פתוחות לשילוב ילדים בעלי צרכים מיוחדים, בכיתות החינוך המיוחד ובכתות התקשורת.

"וכתר שם טוב עולה על גביהם". בנית האישיות ופיתוח המידות של התלמיד, ראית התלמיד וצרכיו במרכז ההווה החינוכית ותמיכה בנקודות הקושי, מחטיבת הביניים עד סיום הלימודים בישיבה, מלווים ומובילים את שלשת הכתרים יחדיו.

בשלשה כתרים מעוטר החזון של ישיבת חורב. כתר תורה, כתר מימוש המצוינות הלימודית בכל תחומי הידע וכתר החיבור לעם ישראל ולחברה הישראלית.

ישיבת חורב חרטה על דגלה מזה כשמונים שנה לגדל דור של בנים יראי שמים ועובדי ה', בקיאים בתורה ומחויבים לקיום מצוותיה. נשיאת דגל התורה ברמה וקיום המצוות כדרך חיים, הם נשמת אפה של ישיבת חורב לדורותיה. ישיבת חורב רואה את בוגריה משתלבים כמובילים בעולם התורה.

כהמשך לחזונו של הרב הירש זצ"ל, רואה ישיבת חורב כערך תורני את ההעמקה

והידע הרחב בתחום הלימודים הכלליים. הרחבת הידע בתחומי הדעת השונים, מדעי הטבע ומדעי החיים, מדעי הרוח ומדעי החברה, והדחיפה למצוינות לימודית בהם, מלווים את ישיבת חורב מתחילת קיומה. בוגרי הישיבה משתלבים ומובילים

”
כתר שם טוב
עולה על
גביהם
בנית
האישיות
ופיתוח
המידות של
התלמיד

”

קווים ללימוד הגמרא בישיבת חורב תפיסת עולם וכוון חינוכי

הרב יצחק דור - ראש הישיבה

ניתן להתווכח על הרלוונטיות של טיעון זה בימינו, אבל אי אפשר להתכחש לקיום זיקה בין לימוד הגמרא לבין המחויבות הדתית של האדם.

במאמר זה אנסה לסקור את עמדתה של ישיבת חורב ואת דרכה החינוכית לגבי לימוד הגמרא. כמובן שאין דברים אלה באים להחליף את הדיון בשיטתה החינוכית לגבי פיתוח העולם הדתי והמחשבתי, וכן לגבי דרכה החינוכית בפיתוח האישיות והמידות.

ברקע הדברים עומדים לנגד עינינו דבריו של רבינו הרמב"ם הרואה בתלמוד את החיבור המרכזי של התורה שבע"פ, וכך כותב הרמב"ם בפירוש המשנה "וכשמתו כל החכמים עליהם השלום, שאחרונה מהם היו רבינא ורב אשי, והתלמוד כבר נגמר - ויהי כל אשר קם אחריו, היתה תכלית כוונתו וכל מאודו להבין דבריהם שחברו בלבד, ועליו אין להוסיף וממנו אין לגרוע".

למיטב הבנתינו הגמרא כוללת

בשבועות האחרונים שוב עלה לכותרות הפולמוס בדבר מקומו של לימוד הגמרא בעולם התורני של הישיבות התיכוניות. המודעות לקשיים בלימוד התלמוד ובהוראת מקצוע זה, וכן הדיון בספרות החינוכית בבעיה זו מתקיימים כבר קרוב למאתיים שנה. כאורך הדיון כך רבגיוניות הפתרונות שמנסים לתת לבעיה זו.

ישנו קו מחבר בין הרצון לפתרון בעיית הזהות בין הלומד לבין הגמרא, לדיון בשאלות זהות דתית, בכך שיש זיקה מסוימת בין עולמו הדתי של הלומד לקשר בינו לבין התלמוד. הרב אהרון ליכטנשטיין זצ"ל במאמרו על הוראת הגמרא בישיבות התיכוניות, עמד על כך ואמר: "אם בעבר נפלט אדם מלימוד התלמוד, הרי בשל החברה הסובבת שהיתה שקועה בעולם של תורה, רוב הסיכויים שהיה הופך לעם הארץ שומר מצוות. אבל היום, האדם יכול להתנתק לגמרי מן העולם הדתי, ברגע בו הוא מתנתק מלימוד הגמרא".

כפי שכלו כמו שכתב בפרי עץ חיים".

לפי דבריו של בעל התניא לימוד הגמרא בהיקף רחב הופך להיות לא רק עיסוק אינטלקטואלי אלא נדבך חשוב בקשר בין היהודי המאמין ובין הקב"ה.

רבים וטובים מנסים היום ליצור קשר בין היהודי המאמין ובין הקב"ה בדרכים אחרות, וטוענים שצריך להוציא את לימודי הגמרא מהמוקד העיקרי של הלמידה.

אנו בישיבת חורב חושבים אחרת.

מתוך הבנת מקומו של לימוד הגמרא כמרכזי במצוות תלמוד תורה המוטלת על האדם מישראל, וכגורם מרכזי לקשר בין האדם לבין הקב"ה, לא רק

שישיבת חורב לא מוותרת על המחויבות הזו אלא מנסה בכל כוחה ומאודה להגביר אותה. לכך מוקדשים כל לימודי הבוקר בישיבה.

נכון הדבר שאי אפשר להתעלם מן הקושי העומד בפני התלמיד הניצב מול סוגיות הגמרא. שפת הגמרא קשה, התחביר והמבנה לא כל כך מובנים. ברוב מקצועות

בתוכה את אוצר החכמה היהודית של עם ישראל במשך אלפי שנים בהיותה אוסף של הלכה וחוק, אגדה ומחשבה, חכמת חיים מעשית, היסטוריה ומוסר והכל בשיטה לוגית מיוחדת. לימוד הגמרא הוא בעצם התגלמות האידיאה הגדולה של מצוות תלמוד תורה. (כדברי הרב עדין שטיינזלץ, התלמוד לכל).

אנו מאמינים גדולים בדבריו של בעל התניא בחלק א' פרק ה': "כשאדם מבין ומשיג איזה הלכה במשנה או בגמרא, לאשורה על בוריה, הרי שכלו תופס ומקיף אותה, וגם שכלו מלובש בה אותה שעה. והנה הלכה זו היא חכמתו ורצונו של הקב"ה,

שעלה ברצונו שכשיטעון ראובן כך וכך דרך משל, ושמעון כך וכך. יהיה הפסק ביניהם כך וכך... הרי כשאדם יודע ומשיג בשכלו פסק זה כהלכה ערוכה במשנה גמרא או בפוסקים, הרי זה משיג, תופס ומקיף בשכלו רצונו וחכמתו של הקב"ה... ולימוד "לשמה", הינו כדי לקשר נפשו לה' על ידי השגת התורה איש

”
לימוד הגמרא
אינו רק ע"מ
להיות רב, אלא
ע"מ להיות יהודי
בריא

”

הלימוד הדברים מסודרים ואילו בגמרא קשה לראות התחלה וסוף לעניין.

רבות המסכתות שאינן מתחילות "מההתחלה" (דבר אשר צריך להידרש כשלעצמו בלימוד העיוני), ובסוגיות חסר לא פעם הרקע הדרוש מחד, ומאידך גולש הדיון לכוונים לא צפויים. לפי תפיסת העולם שלנו דווקא המבנה הפתלתל הזה הוא שמעניק לגמרא חיות דינאמית שובת לב ומרהיבת עין.

התורה היא תורת חיים, ומכאן ההבנה שגם החיים הם לא מסודרים בתבניות. יש בהם הרבה התפרצות והרבה אנרגיה, והם לא תמיד מתוכננים. הגמרא הינה ראי של החיים וממילא הקושי שניצב בפני הלומד ומוליד מבוכה

ותסכול גם יחד, הופך בלמוד הנכון להיות חוויה של חיים.

היבט נוסף לכך הוא שפרט למקרים יוצאים מן הכלל אין הגמרא מנסחת עקרונות אלא דנה במקרים מוחשיים מסוימים המשמשים דוגמאות לעקרונות ההלכה שעלינו לגלותם. לשם כך נדרשים תהליכי הפשטה

והכללה שאינם תמיד קלים. אולם עצם העיסוק במקרים ובפרטי הפרטים של המקרים עליהם דנה הגמרא, הם מעין מודל לריבוי הפרטים בחיים, וממילא להגדרתה של התורה שבע"פ במשנת חיים.

אין ישיבת חורב מזלזלת חלילה במקצועות אחרים של התורה שבע"פ, ההיפך הוא הנכון. עוסקת היא רבות במחשבת היהדות ובלמודי אמונה, לימודי הלכה ובלמוד התורה שבכתב, ובהיקף נרחב בתנ"ך. עם כל זאת מירב זמן הלימוד של הבוקר בישיבה מוקדש ללימוד הגמרא כחלקה המרכזי של התורה שבע"פ כפי שכתבנו.

אשר על כן נלמדים בישיבת חורב שני מסלולים כבר מכתה ז'. מסלול הלימוד בבקיאות ומסלול לימוד בעיון.

התפקיד של הלימוד בבקיאות הוא להרגיל את הלומד לשפה של הגמרא. דרכי ההיגיון של הגמרא אינם תמיד זהות עם מהלך המחשבה של ההיגיון בו מורגל התלמיד. המידות בהם התורה נדרשת, יש להם את

”
הגמרא היא
ראי של
החיים ולימוד
נכון הופך
להיות חוויה
של החיים.”

”

הלימודים בישיבה בלימודי הבקיאות מהווים לפי הבנתנו תשתית חשובה להכנה לחיים דווקא של התלמיד אשר אינו מתכוון להמשיך לימודיו בעולם התורני.

כדי לשבר את האוזן, בשנה"ל תשע"ז, למד התלמיד הנורמאטיבי בישיבת חורב בכתה ט' למעלה מ-50 דפי גמרא ונבחן עליהם. רבים מאוד למדו בנוסף גם את לימודי הדף היומי ומסכתות אחרות.

ללימוד בעיון יש תפקיד נוסף. הוא מלמד "שפה" נוספת, שפת "העיון". העיון הישיבתי התפתח במהלך הדורות מתורתם של הראשונים עד חילוקיהם של האחרונים. הסברא, החילוק והצדדים השונים של ראית הנושא ההלכתי הם נדבך נוסף "ושפה" בפני עצמה.

תכני הלימוד בעיון יהיו עיסוק בסיסי בתורתם של הראשונים בסוגיא. בתחילה תורתם של בעלי התוס', ולאחר מכן חשיפה לדברי הרא"ש הרי"ף והרמב"ם ושאר הראשונים לפי בחירה, וכן למידה והיכרות של סברות בסיסיות של האחרונים.

המהלך הזה נעשה בהדרגה תוך כדי היכרות עם מושגים בסיסיים

ההיגיון הפנימי שלהם. לשקלא וטריא של הגמרא יש שפה וניגון משלה. ע"י לימוד בהיקף גדול של דפי גמ' אנו מתרגלים להגיון, לשפה, לדרך המחלוקת, למונחים שקשה להסביר את משמעותם המלאה אלא מתוך לימוד עצמו, מתוך תהליך הוויכוח בגמרא. כמובן שדרך הלימוד בבקיאות מפגישה את הלומד גם עם היקף הלכתי ועם תחום האגדה שבתוך התורה שבע"פ שהוא הבסיס לעולם האמוני של האדם הדתי.

רוב הלימוד בבקיאות בישיבת חורב נעשה בצורת לימוד עצמי, ב"חברותא" בסדרים, ואמור לחנך לעמל תורה ולצורת הלימוד של "חברותא בסדר" המשמשת כבסיס ללימוד בישיבות הגבוהות, בישיבות ההסדר ובמכינות הקדם צבאיות.

אבל מעל לכל "ההכנה" לישיבות ההסדר המכינות והישיבות הגבוהות, עומדת דמותו של היהודי הקובע עיתים לתורה. אדם אשר עסוק בפרנסתו ובהישגיו המקצועיים יהיו אשר יהיו, ובכל זאת ליבו פתוח ומחובר לתורת ה'.

הכלים הנרכשים בשנות

במונח "למידה משמעותית" מתכוונים שתיווצר אצל הלומד משמעות לחומר הלימוד. משמעות זו באה לידי ביטוי בשני תחומים עיקריים, משמעות לוגית קוגניטיבית, ומשמעות רגשית חויתית.

את "המשמעות" הקוגניטיבית יוצרים ע"י מבנה דעת ארגוני נכון של מטרות הלימוד ונושאי הלימוד. מטרות הלימוד כיעדים קצרי וארוכי טווח, ונושאי הלימוד המאורגנים בסדר נכון ומובן. בהשלכה ללימוד הגמרא בישיבה כמובן שהכוונה להוראה מעניינת ומסודרת מחד, ומאידיך עולם ברור של הסברים לשאלה מדוע חשוב ללמוד גמרא.

למשמעות הרגשית חויתית באים לידי ביטוי בהכרת עולם התוכן הפנימי של הלומדים. כשהמצב הרגשי מנוכר ממילא אין אנרגיה פנויה ללמידה. כשעוסקים בלימוד התורה שבע"פ הדבר חשוב שבעתיים. ישיבת חורב רואה בקשר בין הר"מ, חצר"מ לתלמיד, נדבך משמעותי ביותר בלמידה המשמעותית ע"מ ליצור חוית משמעותית "עיסוק בתורה" משותפת מתוך להט ואנרגיה, כשהרב הוא מוסר התורה משלשלת מסירת

של העיון: הסברא, החילוק ומחלוקות ראשונים בעלות אופי הלכתי. המטרה בלימוד העיוני הוא ההיכרות עם שיטת הלימוד המלווה את עולם הישיבות מאות שנים ובנתה נדבך בפני עצמו בלימוד התורה שבע"פ, ומתוך הבנה שלימוד זה בסופו של יום נותן כלים משמעותיים לחיים של לימוד תורה.

הלימוד בצורה זו מציב קשיים משמעותיים בגילאי התיכון, אבל כדרכה של כל שפה חדשה ניתן ללמוד אותה ע"י עיסוק רב ומפגש עם מושגי השפה הזו.

ישיבת חורב לא מתעלמת מבעיות מוטיבציה, וסדרי עדיפויות שונים אצל חלק מתלמידיה, אך רואה משימה חשובה ביותר ביצירת כבוד והבנה ללימוד הגמרא בבקיאות ובעיון. זוהי משימתם של הרמי"ם והחצרמי"ם אשר עסוקים בה יום ולילה, ללמד להאיהב, ולפתח רצון לעסוק בתורה, גם בעולם בו קימת בעיה בקשר אל עולם הקודש.

מערכת החינוך במדינת ישראל עסוקה בשנים האחרונות בפיתוח חשיבה ותוכניות לימודים הנקראים "למידה משמעותית".

התורה מהר סיני כדברי המשנה הראשונה במסכת אבות.

ישיבת חורב רואה בלימוד הגמרא גם אחריות לאומית. מתוך היכרות התלמיד עם עולם הגמרא בצורה אינטנסיבית יש סיכוי לגדל דור עם פוטנציאל של גדלות בתורה. ע"י הכלים והידע הנרכש בישיבה התיכונית יוכל התלמיד המעוניין בכך להמשיך ולהתפתח כתלמיד

חכם בשנות גידולו לאחר צאתו מישיבת חורב, דבר שלפי תפיסת עולמה של הישיבה הוא משימה משמעותית ביותר לעם ישראל כולו. בנוסף לכך, גידול אנשים הקובעים עיתים לתורה, ובונים

את בתיהם וסדר יומם מתוך קשר וחיבור לתורה, זוהי משימה לאומית חשובה בפני עצמה.

לסיכום העניין:

דרכה של ישיבת חורב בלימוד הגמרא מזדהה לחלוטין עם הדברים הבאים של מו"ר הרב צבי יהודה קוק זצ"ל: "כשאתה לומד גמרא, הלכה או אגדה, כשאתה שוקד בתורה ומתדבק בסוגית הגמרא, כשאתה

מתעמק בשכלך כפי מדת התפתחותך האינטלקטואלית השכלית והמוסרית כשאתה זוכה להשתכלל יותר ויותר בהבנתך, אתה נפגש עם דבר ה' שנמשך בתורה שבעל פה. זה המובן של לימוד גמרא... לימוד גמרא אינו רק על מנת להיות רב, אלא כדי להיות יהודי בריא. ככל שאתה מתקשר לתלמוד, יותר יש לך אחיזה בחיי עולם אשר

נטע בתוכנו. במידה שאתה מצליח לתפוס לקנות ולהכניס לתוכך במובן שכלי והכרתי את דברי התלמוד, כך אישיותך הפנימית היהודית משתלמת...

הגמרא אינה ספר רגיל. הוא ספר חי, מלא חיוניות. אדם אחד העוסק בספרות טען: מדוע מיגעים כוחות צעירים לשבת על גמרא שהיא מבוך?

לכאורה זה נכון, הגמרא נראית בלתי מסודרת לעומת ספר משנה תורה לרמב"ם שהוא מסודר. אלא שהגמרא היא המשך זרם חיים של ויכוחים ורעש, הלכה ואגדה. האם זרם חיים יכול להיות שקט? גם בתוכנו אין שקט, אלא פעילות

”
ישיבת חורב
רואה בלימוד
הגמרא גם
אחריות
לאומית

“

ההשקפה הישראלית תהיה כדברי הנביא ישעיהו "ותיה לכם חזות הכל כדברי הספר החתום".

(במעגלי שנה חלק ד' עמ' מ"ו) מזהיר אותנו הרב הירש מפני סכנה גדולה מאוד. לימוד הגמרא כמשהו טכני אינטלקטואלי - ללא חום הלב וללא הבנה והפנמה של חשיבות מקומה של התורה בחיים.

ובדברים יותר ברורים כתב: "יכול האדם ללמוד את כל התורה והמסתעף ממנה ולהיות בקי בכל החכמות הכרוכות בה, ובכל זאת יהיה רק בבחינת "תופסי התורה", דהינו בידי, אבל עדין מהווה היא לגביו משהו זה, חיצוני, מן מדע, מקצוע או שיטה הנתון לשליטתן של החשיבה והזכירה, אבל הלב ונשמת החיים לא ידעוני".

("באר השר - משנתו של הרב הירש, הרב יצחק בראור, עמ' שפ"ז)

לאחר הבנת חשיבותו ומקומו של לימוד הגמרא בדרכה של ישיבת חורב, נשאר אתגרו של הרב הירש כקול קורא קיומי לשיטתנו ולדרכנו: "היו הדברים האלה אשר אנוכי מצוון היום על לבבך".

בלתי פוסקות במח בלב ובמרוץ הדם. כך גם הגמרא היא מבוך של זרם חיים השופע על רבנן ותלמידיהם, זרם של אמונה, זרם של חקר המשפט והצדק. ככל שאתה מתקשר ונאחז בזרם החיים הזה, שאתה מתמלא בחיוניות של תושב"ע, יותר אתה משתכלל ומבריא ביהדותך". (שיחות הרב צבי יהודה תלמוד תורה ב')

דבריו של הרב צבי יהודה קוק זצ"ל מתמצתים את עיונינו במשפט אחד. לימוד הגמרא אינו רק ע"מ להיות רב, אלא ע"מ להיות יהודי בריא. זוהי תפיסת עולמה של ישיבת חורב.

אבל, לסיכום כל האמור לעיל עדין יהיה האתגר הגדול בלימוד הגמרא והתורה שבע"פ, קירובה אל הלב. כפי שלימדנו מו"ר הרב שמשון בר' רפאל הירש זצ"ל: "ותופסי התורה לא ידעוני - יכולים אנו להיות בקיאים מופלגים בכל חדרי התורה ובכל מקצועות "חכמת ישראל" ויתר שטחי המדע עד פרטים פעוטים ביותר, עד כי נהיה "תיאולוגים יהודים" מובהקים, ובכל זאת תחסר לנו הידיעה האמיתית היחידה על היהדות. אמנם כל פרט יהיה נהיר לנו היטב, אבל

על היחיד ועל היחד - יחס אישי וחינוך לערכים

הרב צביקה דנטלסקי - ר"מ בישיבה ויועץ חטיבת הביניים
הרב רוני כהן - ר"מ בישיבת חורב ויועץ התיכון

לה כנראה אמת מסוימת, ואין כל יחיד ויחיד בא לידי ביטוי בעולמו הפנימי הצודק והנכון ויכול להביא אותו לידי ביטוי גם במפגש עם כמות גדולה של "אוכלוסית ישראל".

נמצאנו למדים שעבודה גדולה היא להביא לידי ביטוי את הפרט והיחיד בתוך הקהילה והחברה, במערכת חינוך ובעם ישראל, ובכל מקום בו יש ארגון של אנשים. זה ממש המשך הציווי של "והלכת בדרכיו" כלפי הקב"ה שהוא "חכם הרזים".

דברים אלה מחוזקים בדברי חז"ל במשנה בסנהדרין פרקד' משנה ה': "לפיכך נברא אדם יחיד... להגיד גדלותו של הקב"ה שאדם טובע כמה מטבעות בחותם אחד וכולם דומים זה לזה, ומלך מלכי המלכים הקב"ה טבע את כל המטבעות בחותמו של אדם הראשון, ואין אחד

"תנו רבנן: הרואה אוכלוסי ישראל אומר, ברוך חכם הרזים, שאין דעתם דומה זה לזה ואין פרצופיהן דומים זה לזה. בן זומא ראה אוכלוסא על גב מעלה בהר הבית, אמר ברוך חכם הרזים" (ברכות דף נח ע"ב)

חז"ל תקנו ברכה למי שרואה הרבה יהודים בבת אחת. הברכה היא שבח לקב"ה שהוא היודע מה בליבו של כל אחד ואחד. אבל - אין בכך שום חידוש שהקב"ה יודע מה בליבו של כל אחד? בנוסף לכך מדוע יכולת זו באה לידי ביטוי רק כשיש כמות עצומה של אנשים?

נראה בהחלט לומר שהברכה הזאת "חכם הרזים" מבטאת את הפער הגדול בין היחיד לחברה, פער הגדל ככל שמספר האנשים גדל. מרמזים לנו חז"ל שכנראה רק הקב"ה יכול ולהבין ולהכיל, אין כל דעה ודעה של היחיד יש

”
עבודה גדולה
היא להביא
לידי ביטוי את
הפרט והיחיד
בתוך הקהילה
והחברה.

”

של העולם נבנו מערכות חינוך בשני המודלים הללו וברצף בין שניהם.

אנחנו בישיבת חורב מאמינים בכל ליבנו כי התורה בונה את היחיד והחברה, הפרט והכלל בשילוב ובהרמוניה מופלאה. יודעים אנו כי היחיד והפרט המרוכז בעצמו לא יוכל לבנות את אישיותו אם לא יצא מתוך "האני" שלו "והאנוכיות" שלו וירגיש עצמו כחלק מן הכלל. ישיבת חורב והערכים שלה הם בעצם מיקרו קוסמוס ל"כלל" עם ישראל וממילא התלמיד מבין ומפנים שהוא חי לא רק את עצמו אלא בתוך מחויבות לחברה

”
התורה בונה את היחיד והחברה, הפרט והכלל בשילוב ובהרמוניה מופלאה.”

ולכלל.

אבל - מהצד השני ישיבת חורב עסוקה ומאפשרת לכל פרט ופרט להוציא מהכוח אל הפועל את כישוריו, להיות קשובה לעולמו הפנימי והרגשי ולומר לו: "בשבילך נברא העולם". כל מהלך החינוך החברתי בישיבה נע על הציר הרעיוני הזה. יוצרים קהילה וחברה בעלת ערכים תורניים וציוניים

מהם דומה לחברו, לפיכך כל אחד ואחד חייב לומר 'בשבילי נברא העולם'."

לדברי חז"ל במשנה הרבה מינים של חיות ברא הקב"ה בעולמו, כל מין ומין נברא בריבוי. אבל האדם נברא אחד כדי לומר שהוא מיוחד. הרעיון הזה צריך גם לחייב כל אדם ואדם שיאמר: "בשבילי נברא העולם", וממילא ייחודיותו של האדם היא מקפצה נפלאה להתהליכים הטובים באנושות.

עולם התרבות העולמי וממילא גם מערכות החינוך המושפעות מהפילוסופיות השונות, נעות כמטוטלת בין שימת

דגש על הפרט במרכז, או על החברה והכלל במרכז. ישנן המעמידות את בניין הכלל והחברה כמשנת חיים ורומסות את אישיותו של הפרט, זכויותיו וצרכיו. מאידך יש תפיסות אחרות הסוברות שאין שום ערך לכלל אלא הוא מסגרת אירגונית הבאה לסייע לפרט לממש את זכויותיו ויכולותיו. במהלך ההיסטוריה החינוכית

כמות גדולה של אנשי צוות המוכשרים לכך. כל תפקיד המערך הזה, ליצור חינוך תוך כדי יחס אישי מתוך מחויבות לכלל.

אנו מאמינים שהמערך הזה יחד עם המערך הייעוצי המתוגבר בישיבה נותן מענה לחזון המורכב כל כך של "חכם הרזים", היודע את סוד נפשו של כל אחד אע"פ ש"האוכלסיא" ב"ה רבה מאוד.

בהתאם לחזון זה מוצמד לכל שיכבה רכז חברתי, ולכל הישיבה יש רכז חברתי וחינוכי כללי, המתווה ביחד עם המחנכים ואנשי הצוות את הראציונאל של הפעילות החברתית. כמו כן אנשי החינוך בישיבה משתלמים כל הזמן בנושא של פיתוח יכולות קשב ויכולות בינאישיות כלפי התלמידים.

כשיש לתלמיד בשכבה כשישה אנשי צוות, רמי"ם וחצרמי"ם העסוקים בעבודה הלימודית והחינוכית ורכז חברתי, יש

עם רגישות עצומה לחברה הישראלית, ומאידך ניסיון להביא לידי ביטוי את הדברים המיוחדים לכל תלמיד ותלמיד. ערבי הכיתה, הטיולים היומיים וטיולי הלילה והיום הכיתתיים והשכבתיים, מערכת ההתנדבות המסועפת וכל מה שקורה בחינוך החברתי יש לו תפקיד אחד. לפתח את האישיות כחלק מהעם היהודי והחברה הישראלית מחד, ומאידך להביא לידי ביטוי את היכולות האישיות שלא באות בהכרח לידי ביטוי בתהליך הלמידה. כדי שנער וכל להביא לידי ביטוי את האישיות שלו הוא זקוק ליחס האישי.

ישיבת חורב מאמינה שהשיחה האישית של התלמידים עם הרמי"ם, החצרמי"ם,

המורים ועם כל הצוות החינוכי לבין התלמידים, היא אבן בסיסית בכל ההליך החינוכי. לשם ההעצמה האישית של תלמידיה, מעמידה הישיבה רכזים חינוכיים וחברתיים, ועוד

”
**לפתח את האישיות
כחלק מהעם היהודי
והחברה הישראלית
מחד, ומאידך להביא
לידי ביטוי את
היכולות האישיות
שלא באות בהכרח
לידי ביטוי בתהליך
הלמידה.**

“

החברתי והעולם האקדמי. עשרות רבות של בוגרי הישיבה המחנכים כרמי"ם בעולם הישיבות, 22% מבוגרי המחזורים האחרונים בישיבה שהם קצינים בצה"ל (לפי נתוני הצבא) וכל המערך ההתנדבותי של תלמידי הישיבה ובוגריה, הם כאלף עדים להטמעתו של הרעיון הזה בלבם של תלמידי הישיבה.

היציאה מתוך "האני" הופכת את האמירה "בשבילי נברא העולם" לבעלת משמעות של נתינה לזולת ודאית. הקב"ה במרכז החיים, וממילא גם את החיוב לראות את "האחר" במרכז וכל זאת מתוך תפיסה של תורה כהשקפת עולם שלימה.

סיכוי למיצוי יכולותיו האישיות והנפשיות.

המערך היעוצי בישיבה מותאם אף הוא לחזון זה. בישיבה יש שני יועצים, ובנוסף יועץ העוסק בקשיי למידה ואסטרטגיות של למידה.

יחד עם זאת ולמיטב הבנתנו הערכים הכלליים של הישיבה, לימוד תורה, תיקון המידות, קיום תורה ומצוות, רגישות ומחוייבות לעם ישראל ולחברה בישראל, שרות משמעותי בצה"ל דורשים הקרבה.

הקרבה פרושה, דחיית ה"אני" הפרטי למען ערכים כלל ישראלים וקבלת אחריות לאומית מבחינת קיום עולם התורה, עולם הצבא, העולם

לימודי אמונה ובנין המידות

הרב אלי שינפליד - ר"מ בישיבת חורב

לימוד אמונה

דורנו דור דעה וככזה הוא בעל תביעות רבות ועמוקות, בתחומים רבים ובוודאי בשאלות יסוד העומדות ברומו של עולם. אנשי דורנו תובעים להבין את עצמם, את יחסי הגומלין שבין הפרט לכלל האומה ואת תפקידים בעת הזאת. מבקשים הם להבין נכוחה מה ה' אלוקינו דורש מאיתנו, כיצד היא הדרך לאהבתו וליראתו ועוד.

זוהי איננה עוד תביעה. זוהי תביעה שמקורה בצימאון קיומי שאין להתעלם ממנו, וכדברי הרב קוק: "אבל אם מעט פחות מגדולה

זו יבקש לו האדם, מיד טרוף כספינה המטורפת בים גלים סוערים מתנגדים זה לזה ולא יתנו לו מנוח מגל אל גל יוטל ולא ידע שלו."

מפאת תביעה גדולה זו, המבקשת עומק ומשמעות בהבנת תהליכי הכלל והפרט,

קיים צורך של ממש להעמיק בלימודי האמונה אשר באמצעותם יוכלו צעירי הדור להעמיק ולבסס את תביעותיהם הגדולות.

על כן ישיבת חורב מעלה על נס את שיעורי האמונה בעומק ומקדישה לכך שעות רבות במהלך השבוע, חדשים לבקרים. בלימוד הסוגיות האמוניות

מתבררות סוגיות יסודיות ביותר:

מיהו האדם? מה תכליתו? מהן גבולות כוח הבחירה? מה מקומה של התורה בחיינו? ומה מקומה של המדינה? ועוד. כמו כן מתבררת מהותה של ההשגחה

הפרטית, שכר ועונש, כפיה וחרות במצוות, טעמי המצוות, יחס התורה לקידמה ומודרנה ועוד.

דגש מיוחד ניתן במסגרת שיעורי האמונה לסוגיות יסוד הקשורות לגיל ההתבגרות. בין השאר נמסרים שיעורים בהם מתבררים

”

מידות מתוקנות הן

למעשה, כלי הקיבול

של האור והברכה

אשר טמונה באור

הדעת והאמונה

“

"נמצא כי בהיות המידות הרעות קבועות באדם נמנע הוא מלקיים התורה והמצוות, וגם אם יקיימם, יהיה שלא לשם שמים וכטורח גדול, ועליו נאמר "נזם זהב באף חזיר..." וכמו שאמרו רבותינו, זכה נעשית לו תורתו סם חיים, לא זכה נעשית לו סם המוות.

לנגד עינינו עומדים דבריו של הגאון מוילנא באבן שלמה פרק א' י"א: "וכן בתורה, אמרו זכה נעשה לו סם חיים. לא זכה נעשית לו סם מוות. כי עניין התורה ונפש כמו עניין המטר על הארץ שהוא מצמיח סמים חיים וסמים מוות, כן בתורה צריך אחר לימוד לבער הפסולת ממנו ביראת שמים ובמעשים טובים... והם עיקר התורה שהיא גדר ומשמרת מכל רע".

כדי שהשהות בישיבה תגדל את הבנים לתורה וליראת שמים, יש צורך בעבודה ובלימוד תורת המידות. אי אפשר לגדל בן תורה אמיתי ללא בניית אישיות מידותית ראויה. הרבה מאוד מאמץ מושקע ע"י הרמ"ם לבנות תוכנית לימודים מיוחדת בישיבה בנושא זה, ללמוד ללמד לשמור ולעשות ולקיים, **באהבה**.

מקומם ותפקידם של היצרים, מטרת הנסיונות, התמודדות עם נפילות, מרכזיותה של המשפחה ומדוע חשוב לעדן את כוחות החיים על פי הדרכתה של תורה. אנו מאמינים ששילוב של לימוד גמרא עם לימוד אמונה מסייע בידי תלמידינו לבנות אישיות איתנה, עמוקה, ומשכילה גם יחד.

בנין המידות

לימוד הסוגיות האמוניות לא יכול להיות מנותק מבנין שלם ומבורר של תיקון המידות. מידות מתוקנות הן למעשה, כלי הקיבול של האור והברכה אשר טמונה באור הדעת והאמונה. לכן הישיבה נותנת תשומת לב מיוחדת לבנין המידות. בנין זה נעשה הן במסגרת השיעורים השונים בהם אנו מעלים על נס את חשיבות תיקון המידות, והן בליווי אישי, בשיחות אישיות על ידי צוות הרמ"ם והחצרמ"ם המסורים, אשר מלווים את התלמידים ומדריכים אותם כיצד לייעל ולרומם את אישיותם הצומחת והמתפתחת.

ישיבת חורב מאמינה בכל ליבה בדבריו של רבי חיים ויטאל תלמידו של הארי הקדוש,

הלימודים הכללים בישיבת חורב חזון, מציאות ומשנה חינוכית

הרב יצחק דור - ראש הישיבה

הרב יוסי אליאב - סגן ראש הישיבה ומנהל התיכון

ודינאמית, הכריז רש"ר הירש: "כל המשתף שם שמים ודבר אחר נעקר מן העולם". והוסיף: "לפני שמים וארץ אנו מתוודים: אילו תבעה דתנו שנתנזר מכל מה שקרוי ציביליזציה והשכלה, כי אז היינו מוכנים ללא היסוס לעשות כן, כי דתנו לנו דבר ה'; ואין חכמה ואין עצה לנגד ה'".

כלומר שני המרכיבים הללו, של הלימודים הכללים ושל לימודי הקודש, אינם סותרים זה את זה אלא, שניהם חלקים של אחד שלם וגדול - שהוא בעצמו "תורה", וזה החינוך המושלם והאחיד.

מתוך ההבנה של התפיסה המאחדת בין התורה לחכמה, מנסה ישיבת חורב להגשים את דבריו של הרב קוק זצ"ל (שמונה קבצים תתק): "בכלל מביאים כל המדעים להכרה

במוקד משנתה החינוכית של ישיבת חורב בנושא הלימודים הכללים במדעי הרוח, הטבע והחברה עומדת משנתו של הרב שמשון בר' רפאל הירש זצ"ל, "תורה עם דרך ארץ".

הגדרה יפה למשנה זו מצאנו בדבריו של הרב פרופ' מרדכי ברויאר, המסביר את המיוחד בשיטת אבי סבו, הרב הירש:

”

"המושג: "תורה עם דרך ארץ" אצל רש"ר הירש הוגדר גם כסינתזה... בלשון מדעי הטבע אפשר להגדיר: "תורה עם דרך ארץ" אינה

תערובת פיסיקאלית, אלא תרכובת כימית.

התורה והחיים, יהדות ותרבות אינם משלימים זה את זה, אלא מגיעים לידי זהות גמורה. כנגד המגמה הפשרנית להעמיד "תורה", ו"דרך ארץ" זו על יד זו ללא השתלבות אורגנית

**נמצאנו למדים
שמזרח ומערב
מתנבאים
בסגנון אחד
תורה עם דרך
ארץ.**

”

האלוקית ולאהבת אלוקים, אם כן הם כלולים בציווי של "שמע", "ואהבת", שעל זה סובב "והיו הדברים האלה אשר אנכי מצווך היום על לבבך", ושננתם לבניך."

מאמינה ישיבת חורב בדבריו של הרב קוק זצ"ל, הרואה את לימוד החכמות והמדעים בתוך הציווי של "ושננתם לבניך", ורואה בהם

כדרכו של הרמב"ם כחלק ממצוות האמונה ואהבת ה'. בהתאם לחזון זה, ומתוך עולם מלא ומגובש של תורה ויראת שמים, נלמדים בישיבת חורב כל הלימודים הכלליים. בהיותם ערכיים כשלעצמם,

וחלק מעולם תורני רחב, יכול העיסוק בהם למצות את היכולות האקדמאיות של התלמידים.

מבנה הלימודים הכלליים בישיבה, נותן את הבסיס האקדמי להשתלבות בכל התחומים במוסדות להשכלה גבוהה, ובוגריה מאכלסים את כל הפקולטות בהצטיינות גבוהה.

רוחה של הישיבה דוחפת את התביעה למצוינות שמלווה את התלמיד והבוגר במהלך לימודיו. בהתאם לחזון זה, פתחה הישיבה לפני שנים רבות בנוסף לתוכנית הלימודים הרגילה, תוכנית אקדמאית לתואר ראשון במדעי החיים, ותוכנית יחודית בנושא "סייבר". התוכניות הללו נותנות מקום לחבורה שלימה

של תלמידים אשר במקביל ללימודיהם הרגילים לומדים גם לימודים אקדמאיים. האמון בעולם של תורה המקיף את היום בישיבת חורב, הוא הנותן את הכוח לא לפחד מכל פסגה שהיא בתחום הלימודים הכלליים.

ישיבת חורב מאמצת אל ליבה את דבריו של ה"בן איש חי" רבי יוסף חיים בן אליהו מבגדד (בספרו אמרי בינה דרוש ב'): "ולזה אמר חנוך לנער על פי דרכו גם כי יזקין לא יסור ממנה, כלומר, אל תאמר אעמיס משא כבוד על הנער ללמדו תורה בלבד ימים ולילות, ולא אלמדנו כתיבה ולשון הקודש ודקדוק וחשבון וידיעת הטבע וענייני העולם

”
**שני המרכיבים
הללו, של הלימודים
הכלליים ושל לימודי
הקודש, אינם
סותרים זה את
זה אלא, שניהם
חלקים של אחד
שלם**”

הדעה כאילו כל מדע ואומנות אשר הנושא שלהם איננו דווקא נושא מן התורה, ראוי לבוז. היסוד להשקפה זו בנוי על שקר וחוסר ידיעה, וכל החושב שעל ידי שיטה זו יגן על בניו וישמרם ממגע מזיק עם שאיפותיה המדעיות של האנושות שאינן עולות בקנה אחד עם השקפת התורה, יסבול מן התוצאות של טעותו".

דווקא מתוך עולם מגובש וחי של תורה ברצינות ובהתמדה, צומחת תפיסה חיובית וערכית לכל הלימודים הכללים בגילאים בהם הנערים מגבשים את זהותם האישית והלימודית, והכל מתוך השקפת עולמה של תורה גדולה ורחבה.

כמו גאוגרפיה וכיוצא בהם כדי שלא יתאבד הזמן בלימודים, ולא ילמד אלא תורה גמורה ושלימה בלבד. לא כן תעשה, אלא גם חנוך לנער על פי דרכו, דהיינו השייכים לעולם הזה שנקרא בשם דרך ... כי אף על פי שעיקר החינוך צריך להיות בלימוד התורה, הנה תאחוז בזה, וגם מזה אל תנח ירך".

דרכו החינוכית של הנער לפי דברי ה"בן איש חי", היא דרכה של "תורה עם דרך ארץ", ונמצאנו למדים שמזרח ומערב מתנבאים בסגנון אחד ובתוכן אחד, וזו משנתה החינוכית של ישיבת חורב. ומה יפים דבריו של הרש"ר הירש: "שגיאת חינוך הקרובה לפשע היא להקנות לבנינו את

”
**האשמוּן בעולם
של תורה המקיף
את היום, הוא
הנותן את הכח לא
לפחד מכל פיסגה
שהיא בלימודים
הכללים.**“